

در آیین نخستین سالگرد درگذشت دکتر محمود روحانی در مشهد، از پژوهش قرآنی ۲۰ساله‌اورونمایی شد

«المعجم المعیاری»؛ دستاورد سال‌ها پژوهش در مقطع‌بندی سوره‌های قرآن

زمان برگزاری نمایشگاه کتاب، چند بار تماس می‌گرفت یا شخصاً به نمایشگاه می‌رفت تا از روند تهیه کتاب‌ها باخبر شود.

ناجی از نقش چندین ساله مهندس نقوی در آماده‌سازی اثر یاد و اظهار کرد: روحانی ره منبع یا چاپ تازه‌ای را دوباره بررسی می‌کرد و این بازبینی‌ها گاه به اصلاح بخش‌های آماده‌شده می‌انجامید. او افزود: مؤلف مشتاق بود کتاب را در زمان حیات خود ببیند. ناجی همچنین از مراجعه‌های صبحگاهی روحانی به کتابخانه‌های مشهد، حتی در سال‌های کھولت و همراهی کتابداران در تهیه و جابه‌جایی منابع گفت. به گفته ناجی، روحانی علاقه پدرش به تحصیل حوزوی و تأثیر استاد محمدتقی شریعتی را از عوامل گرایش خود به قرآن‌پژوهی می‌دانست. ناجی تأکید کرد: روحانی را باید شخصیتی مستقل شناخت؛ انسانی شریف و ارزش‌گذار به دیگران، پیش از آنکه معجم‌نویس و پژوهشگر باشد. ساده‌زیستی و توجه او به کارکنان خدماتی، نهمپانان وزانندگان از ویژگی‌هایی بود که ناجی در سال‌های همکاری از نزدیک دیده بود. ناجی درباره تکمیل کتاب پس از درگذشت مؤلف گفت: فایلهای موجود بررسی و مقدمه اصلاح شد و پیگیری انتشار ادامه یافت. روحانی پیش از درگذشت درباره طراحی جلد و درج عنوان فارسی اثر نیز نظر داشت. ناجی از دکتر طالبی برای پیگیری انتشار به‌موقع کتاب تشکر کرد.

■ خانواده روحانی: انتشار کتاب، مایه تسلی ماست

در ادامه آیین، پیام ویدئویی دکتر علی روحانی فرزند مؤلف پخش شد. او از شب‌های طولانی پژوهش پدرش گفت که در آن‌ها کلمات، اعداد و جدول‌ها را با دقت دوباره بررسی می‌کرد. به گفته او، در جلد نخست ده‌ها جدول آماری و تطبیقی آمده و آنچه خوانندگان اکنون در کتاب می‌بینند، برای خانواده یادآور مسیر طولانی شکل‌گیری آن است. او اظهار کرد که از پدر آموخته‌اند که انسان می‌تواند بخشی از عمر خود را به کاری اختصاص دهد که از عمر او طولانی‌تر باشد.

دکتر شریعتی، همسر دکتر محمود روحانی نیز از سال‌ها تلاش، جست‌وجو و پشتکار همسرش یاد کرد و گفت: پیمودن چنین مسیری بدون عشق ممکن نیست. روحانی مشتاق انتشار کتاب بود و اطمینان داشت دوستان امین و دانشورش، حتی در نبود او، کار را به پایان می‌رسانند. همسر او انتشار اثر را مایه تسلی خانواده دانست و بیان کرد: روحانی نامی نیک، خاطراتی ارزشمند و آثاری ماندگار برجای گذاشته است.

در پایان، کتاب «المعجم المعیاری فی تفصیل مقاطع سور القرآن الکریم» با حضور شماری از مسئولان و استادان از جمله دکتر محمد مهدی رکنی، دکتر عبدالحمید طالبی، دکتر محسن تقفدی، دکتر احد فرامرز قراملکی، حسن حکیم‌باشی و دکتر شریعتی رونمایی شد. بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، دانشگاه بین‌المللی امام رضا(ع)، مرکز آثار مفاخر و اسناد دانشگاه فردوسی مشهد، مؤسسه آل‌البیت للاحیاء التراث و سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. مرکز شرق کشور، در برگزاری این آیین مشارکت داشتند.

بارور توصیف کرد و کم‌گویی، گزیده‌گویی و سخن هوشمندانه را از نشانه‌های این ویژگی دانست. فقیه اسفندیاری، آثار روحانی را امتداد شخصیت قرآنی او خواند و بیان کرد: این امتداد پس از درگذشت او نیز ادامه دارد. او با اشاره به مأموریت آستان قدس رضوی برای اثرگذاری در جهان اسلام، بر آغاز تدبیل‌م‌اسی قرآنی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود تأکید کرد تا برکات این کتاب و دیگر آثار روحانی به مسلمانان و جامعه انسانی برسد.

■ یکی از سه رویداد بزرگ تألیف و نشر قرآنی در دهه‌های اخیر

در ادامه مراسم حسن حکیم‌باشی، عضو هیئت امنای بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، در معرفی کتاب گفت: تدوین آن دست‌کم ۲۰سال طول کشیده و حاصل هزاران و شاید ده‌ها هزار ساعت پژوهش و بررسی است. موضوع کتاب، مقطع‌بندی سوره‌های قرآن است؛ رمز هر مقطع لزوماً با رمز آیه برابر نیست و گاه مجموعه‌ای از آیات یک مقطع را تشکیل می‌دهد.

حکیم‌باشی افزود: توجه روحانی به تقسیم‌بندی قرآن بر اساس رکوعات، زمینه پرداختن او به مقطع‌بندی منظم و علمی را فراهم کرد. این کار به تنبع گسترده و آشنایی با تاریخ قرآن، علم آمار و علوم گوناگون قرآنی نیاز داشت و علاقه، احاطه علمی و پشتکار مؤلف در شکل‌گیری آن نقش اساسی ایفا کرد. او «المعجم المعیاری» را در کنار تفسیر تسنیم آیت‌الله العظمی جواد‌ی آملی و «مصحف مشهد رضوی»، یکی از سه رویداد بزرگ تألیف و نشر قرآنی در دهه‌های اخیر دانست. به گفته او، با وجود نوآوری، این کار همچنان جای بررسی و تکمیل دارد و می‌تواند در مباحثی چون وحدت موضوعی سوره‌ها، تناسب میان سوره‌ها و فهم و تفسیر آیات به کار آید. حکیم‌باشی همچنین از تأثیر استاد محمدتقی شریعتی بر گرایش روحانی به پژوهش‌های قرآنی یاد کرد.

او برای ادامه مسیر علمی کتاب، فراهم کردن دسترسی آسان پژوهشگران و معرفی آن در محافل علمی را ضروری دانست. پیشنهاد دیگرش برگزاری همایشی علمی طی چند سال، با حضور کارشناسان، برای بررسی کتاب و قواعد علمی آن و فراهم کردن زمینه ادامه پژوهش بود. حکیم‌باشی همچنین پیشنهاد کرد آستان قدس رضوی مصحفی منتشر کند که در آن، مقاطع سوره‌ها بر اساس پژوهش روحانی با نشانه‌ای مختصر مشخص شده باشد، بی‌آنکه صفحه‌بندی و شکل مصحف تغییر کند. عرضه دیجیتال کتاب نیز از دیگر پیشنهاد‌های او برای دسترسی گسترده‌تر بود. او از بنیاد پژوهش‌های اسلامی برای انتشار این اثر قدردانی و به نقش آستان قدس رضوی در انتشار «مصحف مشهد رضوی» و «المعجم المعیاری» اشاره کرد.

■ یادآوری دقت، پشتکار و ساده‌زیستی مؤلف

محسن ناجی از همراهان آماده‌سازی کتاب، آشنایی خود با روحانی را حدود سال ۱۳۷۱ و دوران مسئولیتش در کتابخانه بنیاد پژوهش‌های اسلامی دانست. او گفت: روحانی برای یافتن منابع قرآنی به کتابخانه می‌آمد و تهیه منابع را با جدیت دنبال می‌کرد؛ حتی در

سلیقه علمی آن دانشمند فقید منتشر کنیم و از همه کسانی که بنیاد پژوهش‌های اسلامی را در نشر این اثر یاری کردند، به‌ویژه خانواده این استاد گرانمایه و دانشگاه علوم پزشکی مشهد، قدردانی می‌کنیم. آیت‌الله مروی در پایان، نبود دکتر روحانی در آیین رونمایی را موجب تأسف و تأثر دانست و برای این استاد پارسا و خدوم، مغفرت و رحمت الهی مسئلت کرد.

■ دانشمندی میان‌رشته‌ای و بنیان‌گذار جامعه‌شناسی پزشکی در کشور

دکتر احد فرامرز قراملکی، رئیس بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، با سیاس از خانواده روحانی و نهادهای مشارکت‌کننده گفت: گستردگی فعالیت‌های او در حوزه‌های علمی، اجتماعی، فرهنگی و سلامت، از روح بلند، تربیت اصیل و سخت‌کوشی‌اش سرچشمه می‌گرفت. قراملکی، روحانی را دانشمندی میان‌رشته‌ای دانست که از دانش خود در پزشکی و سلامت، به‌ویژه مطالعات اجتماعی سلامت، در پژوهش‌های قرآنی بهره می‌گرفت.

او با اشاره به پژوهش روحانی درباره نیروی انسانی یکی از بیمارستان‌های مشهد، این کار را در زمان خود بی‌بدیل خواند و اظهار کرد: می‌توان او را بنیان‌گذار جامعه‌شناسی پزشکی در کشور دانست. قراملکی افزود: نوشته‌های روحانی، با وجود شمار معدود، ظرفیت ایجاد جریان علمی را داشتند. او همچنین خاطره نخستین دیدار خود با روحانی پس از پذیرفتن مسئولیت بنیاد را بازگو کرد: دیداری که در محل بنیاد برگزار شد، زیرا روحانی با فروتنی اجازه نداد قراملکی به منزلش برود. در آن دیدار، درباره انتشار آثار قرآنی او گفت‌وگو کردند.

■ **تا سال‌های پایانی عمر در مسیر پژوهش و خدمت**
به گفته قراملکی، پژوهش روحانی درباره ارتباط متنی قرآن و پیوستگی آیات، برای بررسی سیاق، توقیفی بودن ترتیب فعلی قرآن و موضوعات مرتبط، ظرفیت مهمی دارد. او شکرگزاری را از ویژگی‌های روحانی دانست و گفت: وی توانایی‌های ذهنی و فرصت‌های خدمت را موهبت الهی می‌شمرد. هدف‌گذاری درست، انتخاب راه مناسب و سخت‌کوشی نیز به گفته قراملکی، او را تا سال‌های پایانی عمر در مسیر پژوهش و خدمت نگاه داشت. قراملکی تأکید کرد: سخت‌کوشی را نباید با سخت‌گیری اشتباه گرفت و ایمان به خدا، پشتوانه استواری روحانی بود. وی همچنین از همراهان آماده‌سازی و انتشار آثار مؤلف و دقت علمی او در روند تدوین کتاب قدردانی کرد.

■ تلاش آستان قدس رضوی برای رساندن برکت آثار روحانی به مسلمانان

دیگر سخنران این مراسم حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر مصطفی فقیه اسفندیاری، معاون بین‌الملل آستان قدس رضوی بود. او با اشاره به آموزه‌های قرآن و نهج‌البلاغه گفت: از مهم‌ترین کارهای پیامبران، شکوفا کردن گنجینه عقل انسان است و باید ظرفیت‌های نهفته و وجودی خود را بازشناخت. او با یادآوری دیدارهایش با روحانی در دانشگاه علوم اسلامی رضوی و نشست‌های دیگر، وی را برخوردار از عقل

■ **حمیده خلیل‌زاده** | در آیین نخستین سالگرد درگذشت دکتر محمود روحانی، پزشک و قرآن‌پژوه، کتاب سه‌جلدی «المعجم المعیاری فی تفصیل مقاطع سور القرآن الکریم» رونمایی شد. این مراسم شامگاه چهارشنبه ۲۲مهرماه ۱۴۰۵ در سالن شهید فخری‌زاده دانشگاه بین‌المللی امام رضا(ع) در مشهد برگزار شد و در این مراسم دکتر احد فرامرز قراملکی؛ رئیس بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، دکتر عبدالحمید طالبی؛ رئیس سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، رضا خوراکیان؛ مدیر عالی حرم مطهر امام رضا(ع) و جمعی از مسئولان آستان قدس رضوی، استادان و نخبگان علمی و فرهنگی خراسان رضوی، رؤسای دانشگاه‌های آستان قدس رضوی و مشهد، دبیر شورای عالی حوزه علمیه خراسان و خانواده دکتر روحانی حضور داشتند. این اثر، حاصل سال‌ها پژوهش روحانی درباره مقطع‌بندی سوره‌های قرآن بوده و بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی آن را منتشر کرده است. سخنرانان آیین، در کنار یادآوری ویژگی‌های علمی و اخلاقی مؤلف، درباره روش پژوهش و ظرفیت‌های این کتاب سخن گفتند.

■ چهره‌ای ماندگار در عرصه‌های جهاد و مبارزه، علم و دانش، فرهنگ و سیاست

در آغاز مراسم، پیام آیت‌الله احمد مروی، تولیت آستان قدس رضوی، به‌وسیله دکتر عبدالحمید طالبی، رئیس سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، قرائت شد.

تولیت آستان قدس رضوی در این پیام، دکتر محمود روحانی را از شخصیت‌های خدم به ایران اسلامی و چهره‌ای ماندگار در عرصه‌های جهاد و مبارزه، علم و دانش، فرهنگ و سیاست توصیف و تأکید کرد: این دانشمند گرانمایه از نخستین پژوهشگران میان‌رشته‌ای در قرآن‌پژوهی در کشور ماست.

وی با اشاره به دو اثر قرآنی روحانی، افزود: «المعجم الاحصائی لألفاظ القرآن الکریم» و «المعجم المعیاری فی تفصیل مقاطع سور القرآن الکریم» از پژوهش‌های درخشان او بوده که بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی هر دو را به‌صورت فاخر منتشر کرده است. آیت‌الله مروی در این پیام، ذکر کرد: کتاب نخست، پیش از این در سه جلد و دو بار منتشر شده که مورد اقبال و استفاده اندیشمندان جهان قرار گرفته و تحسین اهل علم را در محافل دانشگاهی جهان برانگیخته است؛ اکنون نیز شاهد انتشار اثر دوم در سه جلد هستیم که پژوهشی نو در مطالعات قرآنی را رقم می‌زند و سرآغاز مطالعات نظام‌مند بعدی خواهد شد. تولیت آستان قدس رضوی درباره روش و دستاورد این پژوهش تأکید کرد: مرحوم دکتر روحانی در این اثر توانسته با رویکردی نو و روش‌های تحلیل آماری، مقطع‌بندی سوره‌های قرآن را مورد بحث قرار دهد و به نظر‌ی‌ای استوار دست یابد؛ با این اثر، بسیاری از ابهام‌های مستشرقان درباره توقیفی بودن ترتیب فعلی قرآن و نیز دلالت سیاق، انسجام و ارتباطات متنی در قرآن روشن می‌شود.

وی در ادامه پیام افزود: خوشحال هستیم که با همکاری استادان فرهیخته، توانستیم این اثر را مطابق

گزارش

وزیر آموزش و پرورش در آیین رونمایی از کتاب کودک و افتتاح بخش کودک موزه ملی ملک:

موزه ملی ملک بخشی از تمدن پرافتخار ایران را به نمایش گذاشته است

وزیر آموزش و پرورش با تأکید بر ضرورت انتقال فرهنگ، تمدن، آداب و سنن و ارزش‌های ملی و دینی به نسل جدید، گفت: وظیفه آموزش و پرورش تنها علم‌آموزی نیست، بلکه باید با معرفی مفاخر، قهرمانان ملی و میراث فرهنگی کشور، زمینه شکل‌گیری هویتی مستحکم و پایدار را در کودکان و نوجوانان فراهم کنیم.

به گزارش آستان‌نبوز، علیرضا کاظمی، وزیر آموزش و پرورش، سه‌شنبه ۲۱مهرماه در بازدید از موزه ملی ملک و در آیین رونمایی از چهار کتاب کودک و افتتاح بخش کودک موزه ملک، ضمن قدردانی از مجموعه همکاران این موزه و آستان قدس رضوی، با بیان اینکه مجموعه ملک مجموعه‌ای است که بخشی از تمدن پرافتخار ایران عزیز را به‌نمایش گذاشته است، اظهار کرد: حاج‌حسین ملک از مفاخر بزرگ ایران و از چهره‌های ماندگار و پرافتخار تاریخ این سرزمین است. اقدامات ارزشمند ایشان در حفظ و حراست از فرهنگ و هنر ایران و همچنین دغدغه‌مندی و دلسوزی نسبت به ملت و جامعه ایرانی، به‌ویژه در حوزه وقف، واقعاً کم‌نظیر است.

وزیر آموزش و پرورش با بیان اینکه گستره اقدامات وقفی حاج‌حسین ملک حوزه‌های مختلفی را دربر می‌گیرد، تصریح کرد: وقف‌های ایشان در حوزه سلامت، کتاب، کتاب‌خوانی و فعالیت‌های فرهنگی، بسیار ارزشمند است. یکی از نکات جالب توجه، وقف مجموعه بزرگی از زمین‌ها در مشهد برای تأمین مسکن معلمان است؛ اقدامی که نشان‌دهنده نگاه وسیع و مسئولانه ایشان به نیازهای جامعه است.

■ انتقال هویت ملی و دینی؛ رسالت مهم آموزش و پرورش

وزیر آموزش و پرورش با تأکید بر مسئولیت‌سنگین نظام تعلیم و تربیت در انتقال هویت تاریخی و فرهنگی به نسل جدید، اعلام کرد: آموزش و پرورش تنها مسئول علم‌آموزی نیست. یکی از وظایف ما انتقال فرهنگ، آداب و سنن، تمدن، مفاخر، ارزش‌های فرهنگی، افتخارات و قهرمانان ملی به نسل جدید است؛ چراکه این مؤلفه‌ها بخش بزرگی از هویت ملت ما را تشکیل می‌دهند و ملتی که هویت نداشته باشد، نمی‌تواند به معنای واقعی کلمه یک ملت باشد.

کاظمی با اشاره به مفاخر و قهرمانان تاریخ ایران اظهار کرد: ما میراث‌دار حاج‌حسین ملک‌ها، میرزا کوچک‌خان‌ها، ستارخان‌ها و باقرخان‌ها هستیم؛ میراث‌دار سرداران بزرگ و پرافتخاری همچون رئیس‌علی دلواری و همچنین شهید سلیمانی، شهید حاج‌زاده و دیگر شهدای پرافتخار ایران عزیز. این میراث، مسئولیت ما را در حوزه تعلیم و تربیت، سنگین‌تر می‌کند.

وی با تأکید بر ضرورت توجه‌ویژه به کودکان و نوجوانان بیان کرد: اگر به دنبال تربیت نسلی قدرتمند، عالم و برخوردار از فرهنگ غنی هستیم، باید از همین دوران کودکی آغاز کنیم. قاریان، هنرمندان و مجریان نوجوان امروز، سرمایه‌های آینده کشور هستند و باید فرصت رشد، شکوفایی و تقویت استعداد‌های آنان را فراهم کنیم.

کاظمی با اشاره به حضور مسئولان حوزه تعلیم و تربیت در این برنامه، از جمله‌خانم دکتر حکیم‌زاده، آقای علامتی، آقای ملکی و دیگر همکاران، گفت: ما در آموزش و پرورش، ارتقای کیفیت آموزش از دوره ابتدایی و تقویت هویت ملی و دینی دانش‌آموزان را از مهم‌ترین سیاست‌های خود قرار داده‌ایم. اگر به دنبال هویتی محکم و پایدار هستیم که در شرایط مختلف متزلزل نشود، باید از سال‌های نخست زندگی، برای شکل‌گیری آن برنامه‌ریزی کنیم.

■ ضرورت هم‌افزایی نهادهای فرهنگی برای معرفی مفاخر به دانش‌آموزان

وزیر آموزش و پرورش در بخش دیگری از سخنان خود، بر ضرورت همکاری و هم‌افزایی مجموعه‌های فرهنگی تأکید کرد و گفت: همه ما باید در کنار یکدیگر برای انجام فعالیت‌های فرهنگی کار کنیم. گاهی فرصت‌های ارزشمندی در اختیار ماقار می‌گیرد که تکرارشدنی نیستند و اگر به‌موقع از آن‌ها استفاده نکنیم، ممکن است این فرصت‌ها را از دست بدهیم. وی با تأکید بر نقش محوری کتاب در فعالیت‌های فرهنگی اظهار کرد: کتاب، محور و مرکز نقل فعالیت‌های فرهنگی و هنری است و به اعتقاد من، سخن گفتن از فعالیت فرهنگی بدون توجه به کتاب، انس با کتاب، الفت با مطالعه و ترویج کتاب‌خوانی معنای کاملی ندارد. امروز بیش از هر زمان دیگری به‌گسترش فرهنگ مطالعه‌و ارتباط عمیق نسل جدید با کتاب، نیاز داریم.

کاظمی با اشاره به اهمیت فرصت‌های ارتباط مستقیم مسئولان کشور با کودکان و نوجوانان، افزود: حضور صرفاً یک برنقش محوری کتاب در فعالیت‌های فرهنگی، به‌نسل آینده، دارد. پیام این است که اگر به آینده کشور می‌اندیشیم، باید به کودکان و نوجوانان توجه کرده و برای آینده آنان سرمایه‌گذاری کنیم. باید قدر چنین فرصت‌هایی را بدانیم و از پیام و ظرفیت تربیتی آن‌ها بهره‌بریم.

وزیر آموزش و پرورش در پایان با تأکید بر همراهی و همدلی مجموعه‌های فرهنگی و آموزشی، خاطر‌نشان کرد: انتظار داریم همه دستگاه‌ها و مجموعه‌های فرهنگی در کنار یکدیگر قرار بگیرند و برای ایران، مدرسه و کودکان ایران عزیز که بزرگ‌ترین سرمایه‌های کشور هستند، گام‌های بزرگ و مؤثری برداریم.